

ENCIKLOPEDIKA 2020 – DOSEZI I IZAZOVI
LEKSIKOGRAFSKI ZAVOD MIROSLAV KRLEŽA
ZAGREB, 15–16. LISTOPADA 2020.

ZNAČENJE *ATLASA SVIJETA* LEKSIKOGRAFSKOGA
ZAVODA MIROSLAV KRLEŽA
U HRVATSKOJ ATLASNOJ KARTOGRAFIJI

IVANA CRLJENKO

LEKSIKOGRAFSKI ZAVOD MIROSLAV KRLEŽA

ZAVODSKA KARTOGRAFSKA IZDANJA

- Kartografski odjel (redakcija) od 1950.
- čine ga kartografi i geografi; 1980-ih čak 20-ak
- radili na Pomorskoj enciklopediji, Enciklopediji Jugoslavije, Enciklopediji JLZ-a

Autoatlas, vodiči, karte

- Jadran – atlas jugoslavenske jadranske obale od Kopra do Ulcinja, 1964; Jadran: vodič i atlas, 1965; Jadranska obala i otoci: auto-atlas i vodič, 1971.
- autoatlas Jugoslavije i Europe; od 1995. Hrvatske, Slovenije i BiH
- Karta obale Jadrana, 1967; Turistička karta Jugoslavije, 1968.
- Nautički vodič Jadrana, 1975; engl. izdanje 1993; Nautički vodič hrvatskoga Jadrana, 2007.
- Hrvatska: turistički vodič (Masmedia; 1998)

ZAVODSKA KARTOGRAFSKA IZDANJA

Atlasi

- Zemljopisni atlas Republike Hrvatske (ŠK; 1992, 1993)
- A Concise Atlas of the Republic of Croatia and the Republic of Bosnia and Hercegovina, 1993.
- Atlas Europe, 1997.
- Atlas svijeta, 1961–2008.

Atlas svijeta (7)

- Atlas svijeta, **1961.** (gl. red. Oto Oppitz, Petar Mardešić); **1963.** (gl. Red. Petar Mardešić, Oto Oppitz); **1966.** (gl. Red. Petar Mardešić, Oto Oppitz); **1969.** (gl. Red. Petar Mardešić, Oto Oppitz); **1974.** (gl. Ur. Oto Oppitz); **1988.** (gl. Ur. Božidar Feldbauer); **2006.** (i 2008., gl. Ur. Mladen Klemenčić)

ISTRAŽIVANJE: POTICAJ

Navodi o zavodskom atlasu:

- najzapaženiji zavodski atlas
- jedini potpuno domaći atlas svijeta u Hrvatskoj
 - autentični pogled na svijet
- jedan od najraširenijih atlasnih priručnika u Hrvatskoj
- komercijalno među najuspješnijim izdanjima u povijesti Zavoda
 - naklada 1-5. atlasa 165 000; 6. atlas rasprodan u 18 mjeseci! – 7500; 7. atlas rasprodan

ISTRAŽIVANJE: PRETPOSTAVKA, CILJEVI, METODA

Pretpostavka:

- značenje zavodskog atlasa svijeta u ukupnoj produkciji atlasa svijeta u Hrvatskoj je iznimno

Ciljevi:

- ispitati sličnosti i razlike zavodskih atlasa u odnosu na atlase drugih nakladnika
- ocijeniti utjecaje koje zavodski atlasi imaju u širenju geografskih znanja
- odrediti njihov doprinos u hrvatskoj atlasnoj kartografiji

Metoda:

- usporedba atlasa svijeta opće namjene objavljenih u razdoblju od tiskanja prvog zavodskog atlasa (1961) do zadnjeg (2008)

ISTRAŽIVANJE: ANALIZIRANI ATLASI

Zavodski atlasi (7)

Atlasi drugih nakladnika (10) - prijevodni:

- Veliki atlas svijeta, 1974, Prosveta – Mladinska knjiga.
- Atlas svijeta: novi pogled na Zemlju, 1980, Sveučilišna naklada Liber.
- Zemljopisni atlas svijeta: svijet u brojkama, zemlja i svemir, države svijeta, 1985, Mladinska knjiga.
- Enciklopedijski atlas svijeta, 1997, Extrade.
- Atlas svijeta 2000: novi pogled na Zemlju , 1998, Mozaik knjiga.
- Veliki atlas svijeta, 2003, Leo-commerce.
- Atlas svijeta za 21. stoljeće, 2003, Naklada Fran d.o.o.
- Veliki obiteljski atlas svijeta, 2004, Naklada Ljevak i Monde Neuf.
- Atlantika, 2007, Mozaik knjiga.
- Atlas svijeta, 2008, Mozaik knjiga.

ISTRAŽIVANJE: KATEGORIJE

- glavna obilježja – ideja atlasa, posebnosti (i novine) i stil pisanja
- koncepcija (sadržaj) atlasa i struktura poglavlja
- karte (geografske pregledne, tematske) – mjerilo, kartografska mreža; predočivanje reljefa, tumač znakova, simboli za vode, vegetaciju, granice, naselja, prometnice i dr.; toponimi
- pristup u obradi tekstualnih sadržaja
- pristup u predstavljanju sadržaja

DOSADAŠNJI REZULTATI: MEĐUSOBNE SLIČNOSTI

- sredstva prikazivanja informacija
 - karte, tekst, tablice, grafički prilozi
- obuhvat prostorne stvarnosti i sadržaji na kartama
 - prikazuje se svijet, kontinenti i oceani, skupine država (regije), države, dijelovi država
 - na kartama: prirodna i društvena obilježja prostora ili uobičajeni tematski sadržaji
- aktualnost
 - najnoviji podatci

DOSADAŠNJI REZULTATI: MEĐUSOBNE SLIČNOSTI

- pristup u obradi tekstualnih sadržaja
 - kvantitativni i statistički podatci
 - težnja k objektivnosti
- pristup u predstavljanju sadržaja (u koncepciji)
 - raspored sadržaja, zastupljenost karata i dodijeljeni prostor
 - objektivnost je najčešće zaobiđena
- stil pisanja
 - leksikografski, popularnoznanstveni

DOSADAŠNJI REZULTATI: POSEBNOSTI ZAVODSKIH ATLASA

U odnosu na prijevodne atlase, zavodski se ističu po tome što:

- prikazuju svijet iz domaće perspektive
- insistiraju na visokoj stručnosti u obradi sadržaja primjenom načela:
 - obuhvatnosti (mnogi podatci iz službenih izvora)
 - dosljednosti (u strukturi i odabiru sadržaja, predstavljaju podataka i koncepciji)
- enciklopedijsko-kartografska izdanja
- postavljaju norme u pisanju geografskih imena iz stranih jezika, osobito u pisanju i uporabi hrvatskih egzonima
- podupiru izradu vlastitih karata

DOSADAŠNJI REZULTATI: NEDOSTATCI ZAVODSKIH ATLASA

- podupiranje stereotipa o geografiji:

a) geografija je zapravo fizička geografija:

- Predgovor (1961), u opisu sadržaja: „...sve ostale države i teritoriji poređani alfabetskim redom, po shemi: geografski prikaz (građa i reljef, klima, vode, biljni pokrov), podaci o stanovništvu, političko i državno uređenje, administrativna podjela po tablicama, šef države, glavni grad, privreda, trgovina, saobraćaj i novac.”

b) geografija je kao društvena igra *Država, grad, rijeka, planina...*

- nabranje nepovezanih činjenica po zadanom redu, obilato potkrijepljenih statistikom i brojkama, bez tumačenja uzročno-posljedičnih veza među pojavama i procesima u prostoru

